

John Kennet Galbraith er ein av heimsins kendastu og størstu búskaparfrøðingum. Hann er goðar tveir metrar høgur

Fríur marknaðarpoli- tikkur er skálkaskjól, sum gagnar ríkfólki

Harra Galbraith, í USA og hinum vestanveldunum eru teir konservativu komnir til valdið. Teir lurta heldur eftir Milton Friedman enn tygum. Færri pengar, avtøka av vælfæðarsamfelagnum, frimarknaðarbúskapur eru slagorðini nú. Tað sær út sum tær hugsjónirnar tygum standa fyrri einki virði hava longur.

Galbraith: Eg haldi meg vera í eini betri støðu enn Friedman. Eg verði ofta knýttur til fortíðina, men hóast alt eina góða fortíð. Friedman harafturimóti stendur fyrri eini daprari og úrslitaleysari framtíð.

Sp: Friedman heldur tað vera ovugt.

G: Tað er møguligt. Men vit kunnu ikki koma uttanum at áskoðan Friedman, monetarism, bert nýtir eitt amboð at styra øllum okkara nútímans og flekta vinnulivi, nevnliga pengapolitikkin. Og úrslitið kann bert vera eitt, so sum vit hava sæð tað í Chile, Bretlandi og USA. Stórt arbeiðsloysi og stórar verksmíður sum hava alt ov lítið at gera. Umleið 10 prosent av arbeiðarunum í USA eru uttan arbeiði, og virkni framlæða 25–30 prosent minni enn tað tey hava møguleika fyrri. Er tað kanska ein væleyndaður vinnupolitikkur?

Sp: Nei, men harvið er tað ikki prógva, at politikkurin við eini almennari stýring av eftirspurninginum, sum Keynes jú grundaði og sum tygum

umboða, hevði eydnast nakað betri undir teimum núverandi umstøðunum.

G: Eg haldi hugsjónir minar vera fult út tðarhóskandi. Tað er bert upprunahugsjónin soleiðis sum Keynes legði hana fram í 30' unum ið má lagast til tær broyttu umstøðurnar. Keynes gekk sjálvur inn fyrri at laga politikkin eftir teimum broyttu umstøðunum.

Sp: Hvi eru tygum so imóti at tær konservativu stjórnmennar í nógvum londum ganga burtur frá sósíalsamfelagnum ti tað nú sær út sum tað ikki er nóg mikið av peningi at fígga tað við?

G: Eg trúgvi ikki at tað er nakar, sum í álvara ætlar at avtaka sósíalsamfelagið. Onkur av monnunum hjá Reagan hevur kanska hugsa sær tað, men tá teir so hava verið í orðaskifti, hava teir skjótt sæð hvussu fastgrógvíð vælfæðarsamfelagið er. Eingin skal rokna við at tann upprunaliga kapitalistiska skipanin er livandi enn í dag.

Sp: Er spurningurin ikki hvussu neyðugt og møguligt vælfæðarsamfelagið er í dag.

G: Tann, sum trýr at vit kunnu minka vælfæðarstatin til tað minst møguliga er romantikari. Reagan-umsitingin tosaði jú ikki bert um at avtaka tær sósíala veitingarnar, men eisini um eina frígerðina frá statligari stýring, tvs. ein avtøka av stats-

ligum reglugerðum og tiltøkum í vinnulivinum. Men hvat gera teir? Tær gera meir reglur um innflyting av bilum og stáli.

Sp: ... Og reglur fyrri útflutningi av turbinum og know-how.

G: Ja, hendan stjórnið hevur lagt seg meir úti viðurskiptini hjá vinnulivinum enn tær flestu undanfarnu.

Sp: Tygum skuldu fyrri kortum lýsa hvat »fríur marknaðarpolitikkur« var fyrri eitt amerikansk leksikon. Hetta er jú ein av høvuðsendamálunum hjá Reagan stjórni. Tygum svaraðu at ein tilik lýsing var óneyðug, ti tá tann nýggja útgávan kemur, fer eingin at vita hvat tað er. Var tað ikki at leypa framav?

G: Hvi tað? Vit hava longu sæð gongdina. Eg eri visur í at leksikonið ikki fer at nýta mína definition.

Sp: Kunnu tygum so nú geva okkum definitionina av fríum marknaðarpolitikki?

G: Fríur marknaðarpolitikkur er eitt skálkaskjól fyrri, at tey ríku í fríð og náðum og so eingin veit av, kunnu fáa sær meir og meir pening. Ronald Reagan varð valdur við stuðuli frá teimum ríkastu í USA. Hesi fólk vilja fram um alt gjalda minni í skatti. Men tá ein ikki í 20. öld kann viðganga at ein gevur nakað til tey ríku má okkurt gerast fyrri at krógva tað onkursvegna.

Hvussu tað?

G: Vit lata nakað til tey ríku, ikki fyrri teirra egnu skyld, men ti tað skal vera gott fyrri vinnulivið at lokka hesi litleyðirini at gera enn meir.

Sp: Er tað ikki at gera samanhangin einfaldari enn hann í veruleikanum er?

G: Nei, ti hetta er ikki annað enn stjórnið longu hevur viðgingið. Hægsti ráðgevari Reagans í búskaparmálum, David Stockman hevur sagt tað sama í eini sjónvarpssamrøðu.

Sp: Tygum siga altso at Reagan øllum kunngt fyllir lullmarnar hjá teimum ríku?

G: Um hann er kunnugur við tað veit eg ikki. Men Reagan heldur nóg um hesta- og spurva-áskoðanina.

Hon er nakað soleiðis: Gevur tú einum hesti nóg mikið at eta leypur eisini okkurt av til spurvarnar. Hesturin eru tær ríku og spurvarnar tey fátæku.

Sp: Hvat er skeið við tí?

G: Tað at tú gevur teimum fátæku, uttan at tað skal gjøgnum tey ríku fyrst virkar bæði skjótari og betur.

Sp: Teir konservativu halda harafturimóti at tað bert snýr seg um at hesturin hevur tað gott. Um bert tey ríku fáa nóg mikið av peningi, hava tey eisini hug at gera iløgur, og so kann vinnulivið framlæða meir. Um tey ríku ikki vera lokkaði nóg nóg og tey fátæku finga ov mikið beinleiðis, so høvdu tey fátæku í seinna enda fingið minni.

G: Tað er ein kjansur vit noyðast at taka. Men eg trúgvi ikki at tá tey ríku ikki arbeiða nóg nóg so er tað tí tey ikki forvinna nóg mikið, men at tey fátæku arbeiða ov lítið ti tey forvinna ov nóg. Tann sum trýr hesi teoriini kann fáast at trúgva øllum.

Tygum halda ikki at amerikansku virkisleiðararnir fara at gera meir nú teir fáa minni skatt?

Reagan, forseti í USA er eftir meting Galbraith forspákarar fyrri hesta og spurvaáskoðanina, sum sigur: Gegvur tú hestunum nóg nóg fóður, so verða molar til avlops, til spurvarnar

Í danska sjónvarpinum hevur verið sendirøð í seinastuni um búskaparmál, í hesum føri um áskoðanina hjá Milton Friedman, búskaparfrøðingur í USA.

Í hesum sambandi hava vit umsett grein um mótstøðumann Milton Friedman í búskaparmálum, John Kenneth Galbraith.

Galbraith er 73 ára

gamal og hevur síðan seinna heimsbardaga havt stóra ávirkan á búskaparfrøðina.

Hann hevur verið skýrdur profetur innan vælfæðarsamfelagið og lærumeistari fyrri ættarlið av sósíalt áhugaðum politikkarum.

Aktuelt hevur havt samrøðu við John Kenneth Galbraith, sum vit her prenta.

